

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO REPUBLIKE HRVATSKE

Broj: A-469/10
Zagreb, 26. travanj 2011.
DN/DN

**Podaci o prijavama, procesuiranim slučajevima i žrtvama
kaznenih djela ratnih zločina i postupci u vezi kaznenih djela za vrijeme i nakon
operativne akcije „Oluja“**

Državna odvjetništva su u drugoj polovini 1991. godine primila prve prijave za kaznena djela na štetu civilnog stanovništva (terorizam, ubojstva), a krajem te godine i prijave za počinjene ratne zločine. Tijekom proteklih godina bilo za ranije prijavljene zločine ili za zločine koji nisu bili prijavljeni državnom odvjetništvu podnesen je veći broj kaznenih prijava i nakon toga u većini slučajeva pokrenut je kazneni postupak (dakle procesuiran¹ je mogući počinitelj).

Prema podacima državnog odvjetništva proizlazi sljedeće:

A. Ratni zločini

1. Podnesene kaznene prijave za kaznena djela ratnih zločina od strane policije, drugih državnih tijela i građana

a) Prijave protiv poznatih osoba

Od 1991. godine podnesen je veliki broj prijava protiv poznatih osoba za ratne zločine (preko 6000 prijava) od kojih je dio odbačen, a dio tih prijava je, jer se je radilo o drugim kaznenim djelima u vezi oružane pobune, upisano u upisnike kaznenih prijava za ta druga kaznena djela, većinom za oružanu pobunu i terorizam. Zbog toga nemamo precizne podatke o broju prijava protiv poznatih osoba za ratne zločine, ali ilustracije radi navodimo da je za kaznena djela u vezi oružane pobune prijavljeno i zatim je pokrenut kazneni postupak protiv 21.641 osobe, koje su kasnije obuhvaćene općim oprostom.

b) Prijave protiv nepoznatih za ratni zločin

Radi se o prijavama za pojedini ratni zločin u kojem nije otkriven počinitelj pa dakle, nije procesuirana niti jedna osoba pa dakle nije mogao biti pokrenut kazneni postupak.

¹ Pod procesuiranjem se u kaznenopravnom smislu podrazumijevaju slučajevi u kojima je pred sudom pokrenut postupak (proces), a ne slučajevi podnošenja kaznene prijave bilo protiv poznatog ili nepoznatog počinitelja.

Prema najnovijim podacima državnih odvjetništava u upisnicima nepoznatih vodi se 546 ratnih zločina u kojima mogući počinitelji ili naredbodavci nisu otkriveni.

U ovim predmetima nije došlo do pokretanja kaznenog postupka (procesuiranja počinitelja), bilo zbog toga jer se ne znaju neposredni počinitelji ili naredbodavci, pa zbog toga nadležnim državnim odvjetništvima nisu podnesene kaznene prijave ili samo postoje naznake o mogućim počiniteljima, ali nema dovoljno dokaza na temelju kojih bi se mogla podnijeti prijava i pokrenuti postupak. Za vrijeme i neposredno nakon „Oluje“ evidentirana su 24 ratna zločina u kojima nije pokrenut kazneni postupak (nisu procesuirani), jer državnom odvjetništvu nisu podnesene prijave protiv bilo koje poznate osobe.

U svim slučajevima ratnih zločina u kojima su počinitelji nepoznati od nadležnih tijela otkrivanja zatraženo je poduzimanje mjera i radnji radi otkrivanja počinitelja.

2. Podaci o pokrenutim kaznenim postupcima (procesuiranim slučajevima)

Državno odvjetništvo u predmetima kaznenih djela ratnih zločina inicira pokretanje kaznenog postupka podnošenjem istražnog zahtjeva protiv poznate osobe.

U razdoblju od kraja 1991. godine do danas kazneni postupak za ratni zločin pokrenut je protiv 3655 (tritisućešestopedeset i pet osoba), od toga protiv 95 pripadnika hrvatskih oružanih snaga.

U tijeku je istraga protiv 373 osobe.

Postupak je obustavljen nakon provedene istrage protiv 1406 osoba.

Optuženo je ukupno 1878 osoba, od toga su osuđene 563 osobe, dok ih je 719 odlukom suda ili oslobođeno ili je postupak završen odbijajućom presudom.

Od gore navedenog broja, od 563 osuđene osobe, pravomoćno je osuđeno u odsutnosti njih 366.

Od navedenog broja za ratni zločin u vezi i nakon „Oluje“ pokrenut je kazneni postupak protiv 10 osoba.

Podaci o velikom broju postupaka završenih negativnom odlukom (obustava, oslobađajuća ili odbijajuća presuda) pokazuju upravo suprotno od tvrdnji kako državno odvjetništvo nije procesuiralo počinitelje ratnih zločina, a koji podaci se stalno iznose. Gore navedeni podaci daju osnova za tvrdnju kako je državno odvjetništvo, po nekada u devedesetim godinama i bez dovoljno kritičnosti podnosilo istražne zahtjeve protiv prijavljenih osoba za navedena kaznena djela.

B. Kaznena djela za vrijeme i nakon operativne akcije „Oluja“

Za vrijeme, a najviše u drugoj polovici 1995. godine državno odvjetništvo je primilo veliki broj prijava za kaznena djela počinjena za i neposredno nakon „Oluje“. U većini su to

kaznena djela protiv imovine, ali i prijave za ugrožavanje sigurnosti (palež), ubojstva i u manjem broju za ratne zločine.

1. Prijave za kaznena djela za vrijeme i nakon operativne akcije „Oluja“

Prema evidencijama državnih odvjetništava u vezi kaznenih djela počinjenih za vrijeme i neposredno nakon „Oluje“, podneseno je ukupno 6390 prijava protiv poznatih i nepoznatih osoba, od čega je prijavljeno 439 pripadnika oružanih snaga.

a) Prijave protiv poznatih počinitelja

Prijavljeno je 4128 poznatih počinitelja, dio prijava je odbačen (prijave protiv 400 osoba).

b) Prijave za kaznena djela u kojima počinitelji nisu otkriveni

U upisnicima državnih odvjetništava još uvijek je evidentirano 2262 prijave za kaznena djela u kojima počinitelji nisu otkriveni (zovemo ih prijave protiv nepoznatih). Od toga, podnesene su prijave za 24 ratna zločina u kojima počinitelji nisu otkriveni. U vezi navedenih prijava protiv nepoznatih, od nadležnih tijela otkrivanja zatraženo je poduzimanje mjera i radnji radi otkrivanja počinitelja.

Za najteža kaznena djela prijavljene su 33 osobe zbog ubojstva, a za to djelo podnijete su i 34 prijave protiv nepoznatog počinitelja. Zbog kaznenog djela ratnog zločina podnijete su 3 kaznene prijave protiv ukupno 10 osoba, kao što je gore naznačeno u 24 ratna zločina počinitelji su nepoznati.

2. Podaci o pokrenutim kaznenim postupcima (procesuiranim slučajevima)

Postupajući po tim prijavama procesuirano je 3728 osoba, bilo podnošenjem istražnih zahtjeva ili podizanjem neposrednih optužnica, odnosno optužnih prijedloga. Od 6390 podnesenih prijava, otkriveno je i procesuirano 3728 poznatih počinitelja.

Od 3728 procesuiranih počinitelja u odnosu na njih 395 postupak je pokrenut dok su bili pripadnici hrvatskih oružanih snaga.

Osuđeno je 2380 osoba.

C. Istraživanje broja žrtava u vezi i neposredno nakon vojno-redarstvene akcije „Oluja“

Kad se govori o broju žrtava za vrijeme oružanih sukoba, često se ne razlikuju žrtve rata² i žrtve kaznenih djela ubojstava, odnosno žrtve kaznenih djela ratnih zločina. Kako se podaci državnog odvjetništva razlikuju od podataka u medijima i izjavama pojedinaca, to državno odvjetništvo na osnovu dostupnih podataka nastoji utvrditi koliko je žrtava kaznenih djela od ukupnog broja stradalih osoba.

a) Prema podacima kojima raspolaže državno odvjetništvo, evidentirani broj žrtava kaznenih djela ratnih zločina i ubojstava je za vrijeme i nakon „Oluje“:

- ukupno je evidentirano ubojstvo 47 osoba,
- od čega je zbog ubojstva 21 osoba procesuirano 33 počinitelja,
- dok počinitelji ubojstava 26 žrtava nisu otkriveni.

Zbog kaznenog djela ratnog zločina za vrijeme i neposredno nakon „Oluje“ procesuirano je 10 osoba (pripadnika hrvatskih oružanih snaga), kojima se stavlja na teret ubijanje 11 osoba.

U nadležnim državnim odvjetništvima u tijeku su kriminalistička istraživanja u 24 ratna zločina počinjena u vezi navedene akcije „Oluja“ a izvršenjem kojih zločina je stradalo 156 osoba.

Dakle, za sada su na osnovu prijave policije i istraživanja u evidencije državnog odvjetništva uneseni podaci o 214 smrtno stradalih osoba, koje su stradale bilo kao žrtve kaznenog djela ubojstva bilo kao žrtve kaznenog djela ratnih zločina.

b) Podaci nevladinih udruga

Najpotpuniji podaci objavljeni su u publikaciji Hrvatskog helsinškog odbora za ljudska prava „Vojna operacija Oluja i poslije - Izvještaj“ od 2001. godine. Prema toj publikaciji ukupan broj žrtava je 677. Publikacija nema razdvojene žrtve rata od žrtava ratnih zločina. Navedene su žrtve podijeljene u tri grupe i to:

- UN Sektor jug - 410 osoba koje su izgubile život,
- UN Sektor Sjever - 191 osoba izgubila život te
- ubijene i nestale osobe u izbjegličkoj koloni - 76 žrtava.

Državno odvjetništvo u svojim evidencijama ima ukupno 114 osoba s ovih popisa.

c) Podaci Uprave za zatočene i nestale Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

² Žrtve rata su osobe koje se prema međunarodnim konvencijama ne svrstavaju u pripadnike zaraćenih strana, a ne postoji kaznena odgovornost zaraćenih strana za njihovu smrt. Na primjer, civilne osobe koje ne sudjeluju u sukobu, ali stradaju od djelovanja suprotne strane po „živoj sili“ druge strane.

Prema evidencijama Uprave, ekshumirano je 679 osoba, dok se još 563 osobe vode kao nestale. Ta Uprava također ne vodi posebno u evidencijama žrtave rata i žrtve kaznenih djela ratnih zločina.

D. Rezime

Rad na predmetima kaznenih djela ratnih zločina je još uvijek u tijeku, kako u postupcima pred sudovima, tako posebno u vezi nadzora i koordinacije istraživanja policije i drugih državnih tijela, koja su dužna u predmetima u kojimajoš uvijek nisu poznati počinitelji ili naredbodavci poduzimati mjere i radnje kako bi se otkrili počinitelje i podnijeli kaznene prijave. Taj rad bez obzira na sve teškoće neće prestati, sve dok postoji mogućnost da je bilo tko od počinitelja ili naredbodavaca živ. Naime, ratni zločini ne zastarijevaju.

Kako se podaci u medijima i podaci nevladinih udruga o broju žrtava koje su stradale za vrijeme ili nakon vojno-redarstvene akcije „Oluja“ u bitnom razlikuju od onih državnog odvjetništva, to je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske zatražilo od nadležnih državnih odvjetništava, provođenje potrebnih mjera i radnji kako bi preko policije ili na druge načine, utvrdilo pod kojim okolnostima su stradale osobe koje se navode u pojedinim popisima i na taj način točno utvrdio mogući broj žrtava koje su posljedica ubojstava ili počinjenih kaznenih djela ratnih zločina.